БЕЛАРУСКІ ЗВОН

ТЫДНЁВАЯ ЧАСОПІСЬ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: Вільня, Вострабрамска вул. 9 (Ostro-bramska 9). Рэдакцыя адчынена: 12—2 штодня апрача сьвяточных дзён.	Рукапісы павінны быць напісаны чытальна і толькі на адным баку паперы, з праўдзівым прозьвішчам аутара і адрэсам для ведама Рэдакцыі. Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.	Цана кожнага нумару 50 м. Падпіска на 3 месяцы каштуе 600 м. (з даст. да хаты). Цана абвестак: перад тэкстам 200 мк., перод тэксту 300 мк. і на апошняй страніцы 120 мк. за радок пэтыту у 1 шпальт.

Год II. Вільня, Серада 18-га кастрычніка 1922 г. № 27 (52).

Нашы кандыдаты.

Мы далі сухі сьпісак кандыдатаў у Сойм, выстаўленых Беларускім Цантральным Выбарным Камітэтам. Для кожнага, хто знаёмы з беларускім адраджэнскім рухам апошніх дзесяткоў лет, імёны іх гавораць самі за сябе: усе яны — даэнаныя байцы за справу вызваленьня Беларускага працоўнага народу. Аднак, не да кожнае вёскі даходзілі весткі аб іх ахвярнай працы на карысьць сваіх сярмяжных братоў. Дзеля гэтага мы і хочам пазнаёміць нашых чытачоў з нашымі галоўнымі кандыдатамі, што на сьпісках займаюць першыя месцы.

1. Антон Аўсянік.

Сын селяніна-хлебароба з вёскі Кабыльле, Альковіцкае гміны, Вялейскага павету. Радзіўся ў тэй-жа вёсцы ў 1888 годзе. Рос, як і ўсе вясковыя дзеці, ганяючы ў поле статак. Скончыў пачатковую 2-клясовую школу, а пасьля бацька, бачучы яго здольнасьць да навукі, за цяжка запрацаваныя медзякі паслаў яго ў Менск вучыцца далей у гімназіі. Скончыўшы гімназію, паехаў далей вучыцца сваімі сіламі у Харкаў. У Харкаве скончыў тэхналягічны інстытут, а пасьля перабраўся ў Пецярбург і тамака скончыў карабельны аддзел політэхнікі.

Ужо ў студэнцкія часы прымаў гарачае ўчасьце ў беларускім адраджэнскім руху. Быў сябрам Беларускае Соцыялістычнае Грамады. У часе нямецкае і польскае акупацыі займаў становішча старшыні Беларускае Рады ў Бабруйску і бараніў сялянства ад уціску акупантаў. За гэта генарал Довбор-Мусьніцкі загадаў яго арыштаваць, ды яму пагражалі расстрэлам. Аднак, яму неяк удалося вызваліцца і ўцячы ў Менск, дзе стаялі немцы. Тут Аўсянік прылажыў свае рукі да закладзін беларускае дзяржаўнае працы, — сьпярша як сэкрэтар Рады Рэспублікі, а пазьней, як сябра першага Народнага Сэкрэтарыяту Беларусі.

Пасьля доўгага блуканьня па чужых кутох ён вярнуўся на Бацькаўшчыну ў 1919 годзе і быў заступнікам старшыні Беларускае Вайсковае Камісіі. Камісія гэная была зацьверджана Пілсудскім, ды эндэкі не далі ей нічога рабіць, і Аўсянік пакінуў яе.

Два апошнія гады ён правёў у роднай вёсцы, памагаючы ў бацькаўскай гаспадарцы і, як чалавек адукаваны, бароначы народ ад усялякіх крыўд. За гэта яго сяляне назвалі „адвакатам“.

Добрым адвакатам беларускае народнае справы будзе і ў Сойме! Належыць да беларускае соц.-дэм. партыі.

2. Сяргей Баранаў.

Сялянскі сын. Радзіўся ў 1894 годзе ў Горніцкай воласьці Горадзенскага павету. Атрымаў сярэднюю адукацыю. Па прафэсіі—народны вучыцель.

У Горадні даўно вядомы сваей працай на беларускай ніве. Як старшыня Беларускага Камітэту, ён многа працаваў дзеля разьвіцьця беларускае школьнае справы і коопэрацыі, якія праследаваліся польскаю ўладай. Пасьля закрыцьця Беларускага Камітэту ў Горадні тэй-жа ўладай і самога яго праследавалі за карысную працу для свайго народу.

Баранаў—сябра партыі беларускіх соц.-рэвалюцыянераў. У часе арганізацыі выбарнае работы яго абабралі за старшыню Беларускага Акружнага Выбарнага Камітэту на Горадзеншчыну.

Сьмелы, цьвёрды, неўтамімы ваяка за Беларускі Народ. Толькі такіх і трэба слаць у Сойм.

3. Міхал Кахановіч.

Сын селяніна Навагрудзкага павету. Радзіўся ў 1882 годзе. Скончыўшы сярэднюю школу, паступіў у Харкаўскі Унівэрсітэт на гістарычна-філёлёгічны факультэт. Пасьля быў вучыцелем сярэдніх школ у Вільні, дзе і жыў да вайны. Пасьля эвакуацыі ў 1915 годзе жыў у Магілёве. Калі пачалася рэвалюцыя ў 1917 годзе, Кахановіч пачаў працаваць дзеля арганізацыі беларусаў у Магілеўшчыне і быў старшынёй Магілеўскае Беларускае Рады. З Магілёва ў 1918 годзе перабраўся ў Вільню. Тутака працаваў у Віленскай Беларускай Радзе і разам з нябожчыкам Іванам Луцькевічам арганізаваў I Віленскую Беларускую Гімназію, у якой тры гады быў дырэктарам. Адначасна быў сябрам Рады Віленшчыны і Горадзеншчыны, Нацыянальнага Камітэту, ураду Беларускага Навуковага Таварыства і сябрам Беларускае Школьнае Рады. Цяпер ён сябра прэзыдыуму Бел. Нац. К-ту і сябра Беларускага Цантральнага Выбарнага Камітэту.

Кахановіч—беспартыйны. Гэта—добры палітык, што і выявіў у сваей працы ў Нац. Камітэце і ў чысьленых сваіх стацьцях у беларускіх часопісах.

4. Сымон Рак-Міхайлоўскі.

Сялянскі сын з вёскі Максімаўкі, Радашкоўскае воласьці, Вялейскага павету, радзіўся ў 1885 годзе. Мае 1 дзесяціну зямлі. Вучыўся ў Маладэчанскаў Вучыцельскай Сэмінарыі і пасьля пяць гадоў працаваў у пачатковых школах. Хацеў вучыцца далей, ды яго за „неблаганадзёжнасьць“ ня прынялі ў Віленскі Пэдагагічны Інстытут. З гэтае прычыны прышлося ехаць ажно ў Феадосію дзе і скончыў інстытут. Дзеля тэй-жа прычыны—„неблаганадзёжнасьці“ — ня мог дастаць службы на Бацькаўшчыне працаваў у Феадосіі, як вучыцель 4-х клясовае вышэйшае пачатковае школы і жаноцкае гімназіі.

Грамадзкая і нацыянальная праца яго пачынаецца ад часу першае расейскае рэвалюцыі 1905 гаду. Тады сяляне паслалі яго, як хадака, ў Дзяржаўную Думу, за што расейская улада пасадзіла яго ў вастрог. Ды гэта ані не запалохала яго.

Другая расейская рэвалюцыя 1917 гаду застала яго на фронце. Тут Рак-Міхайлоўскі выявіў вялізарную энэргію, склікаючы зьезды вайсковых-беларусаў на ўсіх фронтах і арганізуючы Цантральную Беларускую Вайсковую Раду, у якой быў выбраны за старшыню. Ен жа адзін з арганізатараў Першага Усебеларускага Зьезду ў Менску, на якім былі зроблены закладзіны беларускае дзяржаўнасьці. Зьезд гэты быў адчынены Ракам-Міхайлоўскім, які і старшынстваваў на ім у працягу 4 дзён, пакуль ня зьлёг ад цэразмернае працы. Быў сябрам Рады Рэспублікі, а пасьля сярбрам Беларускае Вайсковае Камісіі ў Менску.

Але палітыка не магла яго здаволіць у поўнай меры. Яго вабіла больш

праца культурная. І мы бачым яго на становішчы дырэктара і арганізатара першых 10-месячных белар. вучыц. курсаў у Менску (ў 1918 годзе), пасьля ў тым-жа Менску — на становішчы старшыні тамтэйшае Бел. Школьнае Рады. На гэтым становішчы ён прылажыў сваю руку да арганізацыі некалькіх сот беларускіх пачатковых школ у Меншчыне, а такжа правёў чатыры групы курсаў беларусазнаўства для народных вучыцялёў.

Пакінуўшы ў 1920 годзе Менск, С. Міхалоўскі неўкі час жыў у Горадні і выдаваў тут штодзенную беларускую газэту „Беларускае Слова". Газэта была зачынена польскаю ўладай.

Пасьля адчыніў ў Барух Ашмянскага пав., Беларускую Вучыцельскую Сэмінарыю. Але і яе палякі зачынілі бяз ніякае прычыны цераз два месяцы.

У 1921 годзе зарганізаваў і быў дырэктарам беларускіх вучыцельскіх курсаў у Вільні. Цяпер вучыцяль беларускай Гімназіі ў Вільні і займае становішча віцэ-старшыні Беларускае Цэнтральнае Школьнае Рады ў Вільні, а такжа старшыні Беларускага Камітэту помачы пацярпеўшым ад вайны.

Шчыры баец за народ працоўны і за вызваленьне Бацькаўшчыны, незалежны сацыяліст. Усім сваім жыцьцём заслужыў поўнае даверые свайго пароду і ў Сойме зусім апраўдае яго:

5. Пётр Мятла.

Сын селяніна, радзіўся ў вёсцы Кухцінцы, Язненскае воласьці, пад Дзісной. Працаваў у бацькавай гаспадарцы, а як прыйшла пара вучэньня, дык вучыўся на вучыцеля і да самае вайны быў вучыцелем у народнай школе. Пасьля абвешчаньня вайны быў узяты ў армію.

Вярнуўшыся на Бацькаўшчыну з вайны ён далучыўся да беларускага вайсковага руху і працаваў у беларускай вайсковай камісіі ў Вільні. Калі-ж высьнілася, што польская ўлада не дасьць давясьці справы утварэньня беларускага нацыянальнага войска да канца,—Мятла кінуў камісію, прыехаў у родную вёску Кухцінцы, і заняўся вельмі карыснай для нашага сялянства працай па арганізацыі каапэратываў, у якім і быў выбраны сябра ураду. Апрача гэтага шмат папрацаваў і дзеля разьвіцьця беларускае прасьветы стараючыся закладаюць беларускія школы. Ладзіў беларускія спэктаклі, арганізоўваў вясковую моладзь і выявіў сябе, як шчыры сын Беларускага народу, добры, рупны працоўнік дзеля грамадскае спр вы. Такім будзе і ў Сойме, калі туды пападзе Мятла—беспартыйны дэмакрат.

6. Кс. Адам Станкевіч.

Хто ня ведае гэтага сьмелага. шчырага байца за справу беларускую,—таго, хто так неўтаміма працуе над распалячаньнем каталіцкага касьцёлу, на Беларусі, хто, ня гледзячы на ўсю злосьць польскіх ксяндзоў, гэтак адважна пачаў гаварыць у касьцеле казаньні па беларуску?

Кс. Адам Станкевіч—косьць з косьці і кроў з крыві беларускага сялянства. Сын селяніна з вёскі Арленятаў, Ашмянскага павету, ён радзіўся і ўзгадаваўся ў сялянскай хаце, пазнаў увесь зьдзек і паняверку, у якой жыве наша вёска. Скончыўшы віленскую духоўную сэмінарыю і акадэмію у Пецярбурзе, ён з першых гадоў, як толькі высьвянціўся, пачаў карысную працу сваю дзеля духоўнага і эканамічнага падняцьця свайго народу. Адзін з першых распачаў навучаць у касьцеле па беларуску. Шчыры дэмакрат, ён не пайшоў на хаўрузію з панамі, як тое робяць другія ксяндзы, што называюць сябе палякамі. Многа пісаў аб патрэбах народу ў беларускіх часопісах („Крапіва" і др.). Гуртуючы каля сябе ксяндзоў—беларусаў, ён стаўся цэнтрам беларускага каталіцкага руху і зьяўляецца цяпер галавой яго. Кс. Станкевіч—сябра Беларускага Нацыянальнага Камітэту і заступнік старшыні яго, а такжа ўчаснік чысленых другіх беларускіх культурных устаноў.

Бытнасьць кс. Станкевіча ў Сойме—гэта факт гістарычнага значэньня: з соймавай трыбуны ён перад усім сьветам давядзе, якой нягоднай брахнёй зьяўляюцца польскія заявы, быццам усе каталікі ў нашым краю—гэта палякі. Ён пакажа, што беларуская каталіцкая люднасьць хоча быць і астацца назаўсёды беларускай, ня гледзячы на накіданьне ей гвалтам польскае школы і польскае мовы ў касьцеле. Ён паможа і ўсім беларусам цьвёрда зразумець, што і каталікі і праваслаўныя—ўсе яны сыны аднаго Беларускага народу, адна крэпкая, дружная сям'я.

(Аканчаньне будзе.)

Архіяпіскуп Елеуферы.

13-га дня гэтага месяца Віленскі праваслаўны архіяпіскуп, Елеуферы, мусіў па загаду польскае ўлады выехаць у Варшаву.

Па жаданьню ўладыкі і з дазволу ўлады з ім паехаў і былы рэктар праваслаўнае сэмінарыі ў Вільні, пан Вячаслаў Багдановіч. З гэтага відаць, што ў Варшаве будуць нейкія важныя гутаркі ў справе праваслаўнае царквы ў Віленшчыне.

Прычынай прымусовай падарожы зьявілася, як кажуць, нежаданьне ўладыкі Елеуферыя прызнаць зьверхнасьць Варшаўскага мітрапаліта над праваслаўнай Віленшчынай. Чым скончыцца падарожа, сказаць пакуль што трудна.

Беларусы заўсёды хацелі і дабіваліся, каб у Вільні быў незалежны беларускі мітрапаліт, як гэта вялося спрадвеку да часу нашага аканчальнага паняволеньня цэнтралістычным царскім расейскім урадам.

І вось цяпер праваслаўнае грамадзянства ў Вільні аднялося спакойна да вывазу ўладыкі Елеуферыя. Чаму-ж так?—могуць са зьдзіўленьнем спытацца староньнія людзі.

А ўся справа ў асобе ўладыкі Елеуферыя. Уладыка Елеуферы — чалавек старага рэжыму і, апроч таго, інтарэсы Маскоўшчыны заўсёды ставіў вышэй за нашыя беларускія інтарэсы. Калі Патрыярх Ціхан у сваім часе прыняў да сэрца жаданьне беларусаў, каб у Вільні была беларуская мітраполія, дык з гэтага ўсё- роўна нічога ня выйшла з-за ўладыкі Елеуферыя. Ён аказаўся такім заўзятым расейскім нацыяналістам, што нават перамог жаданьне быць мітрапалітам. А можа як расеец, баяўся, што беларусы выставяць кандыдатам у мітрапаліты не яго, а беларуса. Ды й спадзяваўся, што Вільня скора будзе пад-старарэжымнай расейскай уладай, дык тады істнаваньне незалежнай беларускай мітраполіі можаць аказацца шкодным для заданьняў русіфікацыі нашага краю.

Калі, ізноў-жа, ня так даўно патрыярх Ціхан прыслаў вядомае благаслаўленьне беларускаму народу і яго працаўнікам, а таксама выказаў жаданьне, каб у нас было дадатковае набажэнства па беларуску, дык і аб гэтым уладыка Елеуферы як-бы нічога ня чуў і ня ведаў.

Калі беларускія нацыянальныя арганізацыі зварачываліся з якімі-нібудзь просьбамі і пажаданьнямі, карыснымі не толькі для беларускага адраджэньня, але і для царкоўнай справы, дык уладыка Елеуферы казаў ім, што царква не павінна мяшацца ў палітыку, што трэба „павінавацца уласьцям предержащым", а сам тым часам старанна праводзіў старую русіфікацыйную палітыку.

У духаўнікоў, шчыра любячых беларускі народ, балела сэрца ад гэтакай палітыкі, шкоднай і для беларускай справы і для інтарэсаў праваслаўнае царквы ў краі. Але яны былі адсунуты ад кіраўнічых пасад ў эпархіі.

Беларускае грамадзянства дужа асьцярожна і дэлікатна выявіла свае адносіны да асобы ўладыкі Елеуферыя, шануючы сан і становішча праваслаўнага архіпастыра беларусаў, незалежна ад чалавека, заняўшага гэтае становішча. Дый усякае вастрэйшае слова магло-б пайсьці толькі на карысьць ворагаў нашае праваслаўнае царквы, а пры малой асьведомленасьці нашага сельскага духавенства магло-б быць шкодным і для справы беларускага адраджэньня.

Цяпер вонкавыя прычыны прыблізілі разьвязку.

Мы ня ведаем запраўдных прычын нежаданьня з боку ўладыкі Елеуферыя прызнаць зьверхнасьць над сабою Варшаўскага мітрапаліта: ці тут асабістая непрыязьнь, ці тут нязгода ў нацыянальных пытаньнях і адносінах да расейскай справы, ці тут што іншае? Можам толькі сьмела сказаць, з прыкладу ранейшай дзеяльнасьці ўладыкі Елеуферыя, што ён тут не бароніць незалежнасьці праваслаўнае царквы ў Віленшчыне, а толькі прыкрывае гэтым нешта іншае.

Вось чаму беларускае грамадзянства зусім спакойна аднялося да вывазу архіяпіскупа Елеуферыя. У гэтым факце смутна толькі за самы сан і становішча нашага праваслаўнага архіпастыра. Але да гэтага давяла якраз у значнай меры палітыка вывезенага. Дзеля асобы архіяпіскупа Елеуферыя ў факце вывазу мы нічога ня трацім.

А ці будзем мець якую карысьць ад замены,—пакажа будучыня.

Праваслаўны.

Ня так лёгка пане Скульскі.

Будучы яшчэ старшынёй міністраў пан Скульскі хваліўся, што праз пяцьдзесят гадоў беларусоў у Польшчы ня будзе, сваю панскую думку ён хацеў правясьці ў жыцьцё, бо прыехаўшы ў мястэчка Баруны стаў агітаваць на кірмашы за панскі сьпісак. Яшчэ ранеі панскія найміты таксама ў Барунах глумілі усе беларускае па праграме

сваіго верхавода Скульскага. Не зважаючы на просьбу і пратэсты жыхароў, была зачыніна беларуская сэмінарыя, быў арыштаваны ксёндз Пятроўскі, вядомы змагальнік за адраджэньне Бацькаўшчыны.

Крыўда гэтая глыбака запала ў душу паднявольнага народа.

І вось важны пан, жадаючы сьмерці беларускаму народу, не пасароміўся разводзіць салодкія прамовы і кідаць ману і ашуканствы ў гушчу сабраўшыхся сялян, зазываючы іх па свою апеку.

Узбураны народ, з практыкі знаючы, што такіх паноў ані закон, ані слова не бяруць, кінуліся гурмам на краснабая і пабіўшы прагнаў з рынку. Скульскі, вынуўшы раводьвер, хацеў страляць у „хамув", але паліцыя, прадбачыўшы дрэнны канец, не дазволіла страляць.

Праўда, брыдкі гэта спосаб бараць-бы, але яшчэ горшая праступнасьць забіваць душу народа. Беларускі народ хоча жыць і як умея можа бароніцца ад зьніштажэньня. Беларускі народ у працягу доўгіх пакутных вякоў даказаў сваю жыцёвасьць, меў магчымасьць пачуць гэта на сваей скуры і благі прарок пан Скульскі. Як вы з намі, так і мы з вамі. Пан Скульскі меў магчымасьць пераканацца, што пяцьдзесят гадоў,—час лішня кароткі, каб апалячыць беларусаў.

Ж.

Палітычныя справы.

Асяродак сусьветнай палітыкі быў астатнім часам у турэцка-грэцкай вайне.

За туркамі стаяла Францыя, за грэкамі—Англія. Ваяваў запраўды французскі капітал з ангельскім з-за панаваньня на Бліскім Усходзе. Бальшавікі, каб яшчэ болей—на сваю карысьць, пасварыць іх і аслабіць Англію, дужа памаглі туркам.

Урэшце пабітыя туркамі грэкі пайшлі-ткі на ўсякія ўступкі, і ў сусьветнай палітцы зрабілася як-бы часовая аціш.

Але іскарка цьлее...

У Грэцыі рэвалюцыя прыбірае соцыяльны характар: салдаты забіваюць сваіх афвіцэраў.

Туркі, хоць і прынялі ангельскія варункі часовага з грэкамі замірэньня, але кожны момант готовы кінуцца на ангельская войска, загарадзіўшае ім дарогу на Канстантынопаль. Бальшавікі іх падбухтырываюць і ў свой чарод пагражаюць скасаваць усякія пастановы аб Дарданельскіх праходах, эробленыя без Расеі.

Францыя, у апошні час зьвязаўшы рукі ангельцам на Бліскім Усходзе і такім чынам адхіліўшу іх увагу ад выплаты немцамі грошай за вайну, сьцяшаецца тымчасам адна згаварыцца з Нямеччынай. І ўжо яна пасьпела аслабіць прыхільнасьць нямецкіх палітыкаў да Англіі. Апроч таго, францыя пачынае згаварывацца з бальшавікамі, быццам толькі ў гандлёвых справах, але так-сама супроць Англіі.

Унутры Англіі — нездаволеньне палітыкай Лойд-Джорджа і ўзрастаньне затое работніцкай апазыцыі, чаго й дабіваліся бальшавікі.

Італіі — не да сусьветнай палітыкі. Фашысты (італьянскія нацыяналісты, падобныя да польскіх эндэкаў) робяць вялікую ўнутраную нязгоду і разруху, нападаючы на соцыялістаў. Апроч таго, яны могуць уцягнуць Італію ў вайну з Юга-Славіяй, бо няхочуць аддаць належныя той пагранічныя землі.

Агульнае ўражэньне ад цяперашняй сусьветнай палітыкі такое, якбы ізноў усе расходзяцца на два варожых лагеры, прычым на чале аднаго станавіцца Англія, а на чале другога Францыя. Некатарыя меншыя старонкі, у зьвязку з гэтым, пачынаюць перагледаць сваю даўнейшую палітыку. (у тым ліку й Польшча).

Амэрыка пакуль што толькі прыглядаецца да эўрапейскай куламесы, чакаючы на большую выразнасьць у тым новым падзеле на палітычныя лагеры. Яна, аднак, усе мацней прыстае, каб ёй сплачываліся даўгі. Унутры ў Амэрыцы—безрабоцьце і змаганьне работнікаў з капіталістамі.

Бальшавікі старанна зьвязываюць чубы у варожых між сабою эўрапэйскіх капіталістаў, настраіваюць рабочых ўва ўсіх старонках ды пільнуюць, каб мець нязьвязныя рукі да пачатку новай калатніны. Паяуль гэтая калатніна зусім не дасьпее, будуць унікаць вайны з суседзямі.

Выбары ў Сойм у Латвіі далі ўзноў перамогу Сялянскаму Хаўрусу, так што зьмен у палітыцы там ад выбараў ня будзе.

N.

Перад выбарамі.

Выбарны календар.

20 кастрычніка раённыя выбарныя камісіі прынімаюць пратэсты проціў выключэньня з выбарных сьпіскаў і перасылаюць іх у акружныя выбарныя Камісіі.

24 кастрычніка акружныя выбарныя камісіі разсылаюць раённым камісіям афішы са сьпіскамі кандыдатаў

Перадвыбарны зьезд у Горадзеншчыне.

3-га кастрычніка адбыўся зьезд прадстаўнікоў выбарных камітэтаў у Горадзеншчыне. Зьезд вынес рэзалюцыю, у якой пастанаўляе усімі сіламі супольна памагаць, каб правясьці ў Сойм і Сэнат прадстаўнікоў ад блёку. На зьездзе з гарачай прамовай выступаў С Баранаў, абрысаваўшы цяжкае становішча беларускіх сялян.

Перадвыбарная „свабода".

У мяст. Гарадку, Вялейскага павету пасьля мітынгу былі арыштаваны без дай прычыны беларускія агітатары П. Круткоўскі і Р. Цьвірка. Прасядзеўшы суткі пад арыштам, яны былі выпушчаны на свабоду. Учаснікі мітынгу кажаць, што ў арыштах прыслужыліся вызваленцы,якія на мітынгу беларусы перамаглі і народ не-хацеў больш слухаць ваўкоў у авечай скуры.

Паліцыя старается.

У мяст. Цырня Баранавіцкага павету, пасьля заснаваньня Выбарнага К-ту паліцыя апрасіла усіх сяброў Камітэту, распытаўшыся пры гэтым чуць не аб іх дзядах і запісала ўсе гэта ў пратакол.

Беларусы! Рыхтуйцеся да выбараў, закладайце камітэты, назначайце на кожны абвод даверанных ад грамадзянства.

Чытайце і распаўсюджывайце свае газэты і адозвы.

Асьведамляйце і агітуйце за беларускі сьпісак **№ 16.**

КАРЭСПАНДЭНЦЫІ.

Мітынг у Будславе.

У гэты панядзелак 9-XI у Будславе быў вялікі кірмаш. Пагода была добрая, людзі ужо падрабіліся троху, а дзеля гэтага назьеджалася іх як ніколі У гэты дзень прыехалі к нам два нашыя беларускія аратары: кс. Адам Станкевіч і інжынер Аўсянік. Першым трымаў мову кс. Станкевіч, які горача абрысаваў сучаснае палітычнае палажэньне ў Польшчы, абрысаваў тоя куртатое права, якое доруць нам апекуны. Прызываў злучыцца супольнымі сіламі бяз розніцы веры, бо ведама, што мы усе тутэйшыя як каталікі, так і праваслаўныя ёсьць беларусы і павінны галасаваць за сьпісак № 16, кандыдаты якога выстаўлены на зьездзе самымі сялянамі і якія ў працягу некалькіх гадоў ужо выявілі сябе як перадавыя працаўнікі нашаго сялянскаго народу. Далей кс. Станкевіч гаварыў, а самай тэхніцы выбараў, прызываў быць на старожа, бо нашыя вораг і будуць баламуціць народ, каб толькі нашых галасоў было меньш.

Пасьля выступіў інжынер Аўсянік, які дапоўніў некатарыя пытаньні, закранутыя кс. Станкевічам, і з асобным націскам застанавіўся на сучаснай каланізацыі нашых зямель палякамі, застанавіўся на тым уціску і бяспраўі які лёг усей сілай на нас—сялян. Гаварыў досыць адважна і востра, што падабалася і падбадзёрвала наш забіты, запужаны народ. Мова гэта, як ня трэба лепш, прабудзіла заснуўшыя мыслі ў нашых сялян, усе добра зразумелі, што мы маем усе законныя правы, каб быць роўнымі з палякамі на сваей зямлі, што шчасьця наша ў нашых руках і што, галасуючы за сьпісак № 16, за сваіх прадстаўнікоў, мы зможам выйсьці на свой шлях, адваявадь зямлю і правы, мець сваі самаўрады і аўтаномію.

Па прамовах людзі разышліся дужа задаволеныя пакляўшыся ўсе, як адзін галасаваць за сваіх паслоў, выстаўленых па сьпіску № 16.

Александр Пуськo.

Замест школы суляць нагайку.

У мяст. Краснае, Вялейскага пав. сяляне саставілі прыгавор аб адчыненьні беларускай школы і папрасілі гмінную уладу зацьвердзіць подпісы, але пісар гміны ня толькі не падпісаў, але

яшчэ стаў угражаць сялянам, што наніша на іх данос быццам яны бунтуюцца. Тады сяляне зьвярнуліся да Вялейскага старасты з жалабой, але і стараста ня прыняў пад увагу жалобы і подпісаў не зацьвярдзіў.

А тым часам па мястэчку ходзіць вучыцель польскае школы і, бесьцючы беларусаў, абяцае падпісаўшым прыгавар наслаць на іх паліцыю з нагайкамі. Народ, згубіўшы веру ў закон, думае, што можа і вучыцель-паляк мае права яго катаваць. І так зіма пяройдзе ў страху для бацькоў, у цемры для дзяцей. Але дарма думаюць крыўдзіцелі, што ўсё гэта згіне ў вечнасьці — не, народ запіша ў сваю кнігу крыўд, якая ўсе таўсьцея з кожным днем.

Дужы.

Паліцыянт у клопаце.

Што такое, panie tego,
Робіцца на сьвеце?!
Калі гэтак далей будзе,
Можна звар'яцеці.
Як сыр ў масле я качаўся, —
Пікнуць не пасьмелі.
А цяпер дык, panie tego,
На карак усселі.
То-ж народ пазнаць ня можна!
Перш быў так пакорны,
А цяпер усенародна
Лаюць: „груган чорны,
Панскі наймiт, крывасмокта...“
І горш выдумляюць.
Пужнуць хочаш, дык законы
Пад нос выстаўляюць.
Кажаць, што ган паноў, Скульскі
І то быў пабіты!
Мяне-ж гузіка, агрызка
Тут з'ядуць і квіта.
Не, пры гэткім беззаконьні,
Без нагайкі, сілы
Тут на kresach, panie tego,
І жыцьцё ня міла.

Сучасны.

ХРОНІКА.

Беларуская Нясьвіжская жаноцкая гімназія гр. Жаўняркевіча даводзіць да ведама усіх жадаючых паступіць у гімназію, што прыймо вучняў яшчэ не закончылося. Заняткі пачаліся з 25 верасьня. У І, ІІ і ІІІ клясах навучаньне будзе вясьціся ў беларускай мове і ў гэтым годзе будуць прымацца і хлапцы.

Беларускі тэатр направінцыі. Нясьвіжскі стараста ня даў дазволу на беларускі спэктакль у Несьвіжы. (Урад. папера 3. X. 1922. № 6203—І.)

Ахвяры на „Беларус. Звон.“

Ад вучыцялёў беларусаў з Кракоўскіх курсаў — 6000 м.

Беларусы ў Латвіі.

У апошняй палове верасьня ў памяшканьні Бел. Гімназіі адбыўся гадовы агульны сход Бел. т-ва „Бацькаўшчына“. На сходзе было прысутных да 70 сяброў. Старшынёй аднагалосна быў абраны дырэктар Бел. Гімназіі Іван Краскоўскі, а сэкратаром Паўліна Мядзюлка-Грыб. Сход прайшоў вельмі ажыўлена. Праўда была спроба ўзбунтаваць сабраўшыхся і рабіліся закіды на асобных дзеячоў, але сход абурыўся супраць такіх сваіх сяброў і пасьля таго прыйшлося выйсьці з салі паседжаньня п. Г. Садоўскаму. Сход скончыўся выбарамі ў новае праўленьне. Выбарнымі засталіся: Ів. Краскоўскі, П. Мядзюлка-Грыб, К. Езавітаў, Ул. Корці й Кастылюк.

M. N.

Беларуская Гімназія ў Дзьвінску.

З 18 верасьня пачаліся заняткі ў Беларускай гімназіі. Раней пачынаць ня можна было (нармальна трэба з 1 верасьня) бо ў памешканьні знятым пад Гімназію рабіўся рамонт. Покуль што адчынены такія клясы: — падгатоўчая (адпавядае 4 клясе Віленскае Гімназіі), першая, трэцяя й чацьвертая. Агульны лік вучняў перавышае 90 асоб і амаль ня ўсе па нацыянальнасьці беларусы. Цікава адзначыць, што перш арганізатары Гімназіі ня зьбіраліся адчыняць 3 клясы і на ўсе просьбы аб прыняцьці ў яго адмаўлялі. Нарэшце вучні падалі вялікую, колектыўную заяву ў якой казалі, што яны жадаюць абавязкова вучыцца ў Беларускай Гімназіі, бо зьяўляюцца беларусамі і канечна просяць адчыніць 3 клясу. Пэдагагічная Рада пашла на сустрэчу дамаганьням вучняў і пастанавіла—адчыніць.

Пры Гімназіі так жа істнуе Беларская 6 клясовая школа, загадчыкам якой зьяўляецца гр. Андрэй Якубецкі. Вучняў у ёй маецца балей 150 чалавек і складаецца з падгатоўчае, І, ІІ і ІІІ клясы. Навучаньне вядзецца ў беларускай мове.

Вучні Бел. Гімназіі ўжо згуртаваліся і склалі „Саюз Моладзі пры Дзьвін. Бел. Гімназіі“, Уся праца Саюзу вядзецца ў сэкцыях у вольны ад заняткаў час. Маем да гэтага часу такія сэкцыі: музык-драматычную, маетацкую, літэратурную й спартовую. Драматычная сэкцыя рыхтуецца не ўзабаве паставіць сваімі сіламі „Паўлінку“ Я. Купалы.

M. N.

Папраўка папраўкі.

У № 26 (51) „Б. З.“ паявілася заметка аб тым, што „Oddział prasy“ Дэлегатуры Ураду ня прыняў заявы аб працанзураваньні канспэкту лекцыі, выказваючы як прычыну тое, што канспэкт напісаны пабеларуску.

У гэтую заметку трапіла абмылка: у справе цэнзуры канспэкту зьярталіся не да Прэсовага Аддзелу Дэлегатуры Ураду, але да Прэсовага Рэфэрату Гарадзкога Староства. З прычыны гэтага Дэлегатура прыслала да нашае рэдакцыі папраўку, якую друкуем ніжэй:

„У заметцы: „Як доўга так будзе?“ зьмешчанай у хроніцы часопісі „Белар. Звон“ № 26 ад 14—X г. г. Напісана, быццам Аддзел Прэсы Дэлегатуры адказаўся прыняць, пададзеную адной з існуючых беларускіх устаноў, заяву з канспэктамі лекцыяў па той прычыне, што зьмест быў напісаны пабеларуску. Гэтым выясьняецца, што падобнага факта ня было ў Аддзеле, бо ад 1 кастрычніка г. г., згодна абязуючых прадпісаняў перадаў выпаўненьне функцыяў дагляду прэсы адміністратыўным урадам І інст. г. з. належным Староствам.“

З свайго боку Гарадзкое Староства таксама прыслала нам папраўку, у якой кажа:

„Названая заметка падае інфармацыі неадпаведаючыя праўдзе, бо заява была пададзена не ў Аддзел прэсы Дэлегатуры Ураду, а Рэфэрату Прэсы Гарадзкога Старасты. Рэфэрат гэты адказаўся ад выкананьня справы з прычыны таго, што праграма была напісана дробна і нечытальна, так, што трудна было зразумець які зьмест і ўраднік прасіў падаць праграму напісаную выразней пабеларуску ці папольску, але не адказаў выканаць справы дзеля таго, што праграма была напісана пабеларуску, як гэта падае названая заметка“.

Друкуючы абедзьве папраўкі, мы з свайго боку адзначаем факт гэтакі:

У першых датах кастрычніка ад імя Бел. Камітэту помачы ахвярам вайны была пададзена ў Прэсовы Рэфэрат Гарадзкога Старства вядомая ужо заява, з просьбай працанзураваць канспэкт лекцыяў М. Гарэцкага на літэратурныя тэмы п. з. „Доктар Францішк Скарына“, „Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч“ і Францішк Багушэвіч“. Ураднік Прэсовага Рэфэрату адказаў, што працанзураваць канспэкту ня можа, бо ён напісаны пабеларуску і на прапазыцыю напісаць пабеларуску лацінкай таксама было адмоўлена. Пасьля гэтага прыйшлося пералажыць увесь канспэкт на польскую мову і тады толькі на рукапісу была прыложана пячаць пэнзуры.

Што датычыцца нячытальнасьці рукапісу, адзначаем, што беларускі тэкст быў пісаны той самай рукой, што й польскі, і абодва былі аднолькава чытальны.

ГРАМАДЗЯНЕ! Аб кожным нарушэньні адміністрацыяй свабоды выбарнае агітацыі, аб кожным арышце за перадвыбарную агітацыю, аб нявыдачы дакумэнтаў і другіх нарушэньнях закону ураз-жа паведамляйце на пісьме Беларускі Цэнтральны Выбарны Камітэт у Вільні (Віленская вуліца дом № 12, кв. 6), або свой беларускі павятовы ці акружны камітэт—найлепш не праз почту, а праз пасланца.

Перасьцярога.

Гэтым падаю да ведама, што паўнамочча вясьці падгатоўчую работу дзеля наладжэньня беларускіх спэктакляў на правінцыі, выданыя нейкаму Эдуарду Розэнбауму, б. маёру польскага войска, утрапілі сваю сілу, дзеля таго, што гэты Розэнбаум больш ужо ня служыць як адміністратар беларускага тэатру.

Апроч таго прашу п. Розэнбаўма вярнуць мне як мага хутчэй дадзеныя яму пячаткі беларускага тэатру, рэкомэндацыйныя пісьмы і афішы, бо інакш буду прымушаны зьвярнуцца ў гэтай справе да ўлады.

Францішак Аляхновіч.

Рэдактар-Выдавец Ф. АЛЯХНОВІЧ. Друкарня „ДРУК“ Субач, 2.